

Vaikutusten ennakoarviointi Kuopion kaupungin päätöksenteossa**Kiertotalouden Green Deal –sitoumusluonnos**

Mari Turunen ja Saija Pöntinen, sekä Uudistuva ruokajärjestelmän sitoumusta koskien myös Miira Lepistö (Servica)

Merkkien selitykset

- ++ Merkittävä ja pitkäaikainen myönteinen vaikutus - Lyhytaikainen kielteinen vaikutus
+ Lyhytaikainen myönteinen vaikutus - - Merkittävä ja pitkäaikainen kielteinen vaikutus
o Neutraali vaikutus tai ei vaikutuksia asiaan

Päätöksen vaikutus

Strategiavaikutukset		Kuopion strategia: Kuopio 2030 strategia	
		Merkki	Vaikutuksen kuvaus lyhyesti
1	Hyvinvoiva ja yhteisöllinen <ul style="list-style-type: none">• Elinympäristö ja osallisuus• Hyvinvointia edistävät elintavat ja sosiaaliset verkostot• Elinikäinen oppiminen, työ ja toimeentulo• Vapaa-ajan mielekäs tekeminen ja kokeminen	+	Sitoumus tukee tavoitteita edistämällä siirtymistä kansallisten ravitsemussuositusten (lähde) mukaiseen kasvis- ja kalapainotteisempaan ruokavalioon, joka lisää tutkitusti hyvinvointia ja terveyttä.
2	Elinvoimainen ja kasvava <ul style="list-style-type: none">• Kilpailukykyinen ja kannustava yrittäjyyssympäristö• Rohkea ja kestävä kaupunkikehitys• Vetovoimainen innovaatio-, tutkimus- ja osaa- miseskittymä ja laadukas koulutus• Kasvava matkailu ja vetovoimaiset tapahtumat• Kuopion tunnettuus ja edunvalvonta	+	Kiertotalouteen siirtyminen, kuten sitoumuksen toimien kautta yhä laajemmissa määrin käytettävät uusiomateriaalit, lisää liiketoimintamahdollisuuksia, synnyttää uusia palveluja ja liiketoimintoja ja vahvistaa alueen elinvoimaa. Kiertotalouden Green Deal -sitoumuksessa mukana olo lisää Kuopion kaupungin tunnettua yhtenä kiertotalouden edelläkävijänä.
3	Ilmasto- ja resurssiviisas <ul style="list-style-type: none">• Kiertotalous ja resurssiviisuus• Viisas liikkuminen ja kestävä yhdyskuntarakenne• Luonnon monimuotoisuuden edistäminen ja luontokadon torjunta• Huoltovarmuus ja kriisinsietokyky	++	Sitoumus konkretisoi ja vie käytäntöön Viksu Kuopio –ohjelman tavoitteita ja sitä myöten myös strategian Ilmasto- ja resurssiviisas Kuopio -menestystekijän tavoitteita. Olemassa olevan rakennuskannan elinkaaren pidentäminen, uusiomateriaalien käyttö ja maa- sekä purkumassojen hyödyntäminen ovat resurssiviisaita toimia ja vähentävät luonnonvarojen kulu- tusta, ilmastopäästöjä sekä negatiivisia luontovaikutuksia. Kala- ja kasvispainotteisempaan ruokavalioon siirtyminen

			vähentää ilmastopäästöjä ja negatiivisia vaikutuksia luontoon.
4	Uudistuva ja yhdessä tekevä <ul style="list-style-type: none"> • Sujuva ja uudistuva toiminta • Uudistuva johtaminen • Osaava ja hyvinvoiva henkilöstö • Kestävä talous 	+	Sitoumusta on laadittu yhteistyössä kaupunkikonsernin ja sidosryhmien kanssa. Osallistuminen lisää sitoutumista ja poikkihallinnollista yhteistyötä myös jatkossa. Kiertotalous- ja resurssiviisausnäkökulmien sisällyttäminen osaksi jokapäiväistä toimintaa ja työprosesseja kehittää poikkihallinnollista yhteistyötä ja lisää osaamista ilmastonäkökohtien huomioinnissa.
	Poikkileikkaavat tavoitteet: <ul style="list-style-type: none"> • Digitaalisuus, kumppanuus, kansainvälisyys 		Sitoumuksen toimien toteuttaminen vaatii kumppanuuksia ja poikkihallinnollista tiivistä yhteistyötä.

Johtopäätös ja perustelut: Sitoumuksen toimet edistävät Kuopion kaupunkistrategian tavoitteiden toteuttamista. Ravitsemussuositusten mukainen kasvis- ja kalapainotteisempi ruokavalio lisää hyvinvointia ja terveyttä. Uusiomateriaalien lisääntyvään käyttöön liittyvät liiketoimintaratkaisut edistävät kaupungin elinvoimaisuutta ja uusien työpaikkojen syntymistä alueelle. Rakentamisen kiertotalouden toteuttamisella ja ruokapalvelujen uudistamisella resurssiviisaammaksi edistetään luonnonvarojen kestäväää käyttöä ja voidaan säävuttaa merkittäviä positiivisia luonto- ja ilmastovaikutuksia. Kiertotalouden ja resurssiviisauden sisällyttäminen osaksi jokapäiväistä toimintaa ja työprosesseja edellyttää parempaa poikkihallinnollista yhteistyötä ja toimintamallien uudistamista.

Vaikutukset ihmisiin (Ennakkoarvio päätösten sosiaalisista ja terveysvaikutuksista eri ihmisryhmiin, esimerkiksi sukupuolen, seksuaalisen suuntautumisen, iän, asuinpaikan, kielen, kulttuuritaustan, tulojen, koulutuksen, ammatti- ja työmarkkina-aseman tai erityisryhmän tms. mukaan.)

Mihin väestöryhmiin päätöksellä on vaikutuksia:
 Merkitse rastilla ikäryhmät: Kaikki Aikuiset Ikääntyneet
 Lapsiin ja nuoriin kohdistuvat vaikutukset kuvataan kohdassa "Lapsivaikutusten arviointi"
 Kohdistuuko päätös jonkin tiettyyn väestöryhmään Ei, Kyllä, mihin Lapsiin ja nuoriin (osin)

		Merkki	Vaikutuksen kuvaus lyhyesti
1	Palvelujen saatavuuteen ja yhdenvertaisuuteen, sekä laatuun (esimerkiksi koulutus, kulttuuri ja liikunta jne.)	o	
2	Sosiaaliseen elinympäristöön (esimerkiksi ihmissuhteisiin, syrjintään, yhteisöllisyyteen, yhteisölliseen, kulttuuriseen tai hengelliseen osallistumiseen)	o	
3	Elintapoihin (esimerkiksi ruokavalioon, päihteiden käyttöön, liikuntaan, virkistäytymiseen, riskikäyttäytymiseen)	+	Ilmastoviisas kasvis- ja kalapainotteinen ruoka on myös ravitsemussuositusten mukaista ruokaa. Ilmastoviisaisten ruokavalintojen lisääminen päiväkodeissa ja kouluissa parantaa lasten ja nuorten hyvinvointia sekä

			terveyttä ja sillä on kauaskantoisia vaikutuksia läpi elämän terveyteen ja hyvinvointiin.
4	Terveyteen (fyysinen, psyykinen, sosiaalinen)	+	Ks. edellinen kohta
5	Osallistumiseen (osallistuminen päätöksiin ja vaikuttaminen, tiedonsaanti jne.)	+	Sitoumuksen mukaisesti tulemme parantamaan kouluruuan arvostusta ja houkuttelevuutta yhteistyössä oppilaiden kanssa ja tutustutamme myös vanhempia ja päättäjiä kouluruokaan.
6	Väestöryhmien toimeentulo (työllisyys, talous, varallisuus jne.)	o	
7	Yhdenvertaisuuteen ja tasa-arvoon, kuten sukupuolten välinen tasa-arvo sekä terveys- ja hyvinvointierojen kaventaminen	o	
<p>Johtopäätös ja perustelut</p> <p>Ilmastoviisas kasvis- ja kalapainotteinen ruoka on ravitsemussuosituksen mukaista ruokaa, jota tarjoamalla voidaan parantaa lasten ja nuorten hyvinvointia sekä terveyttä. Lapsuuden ja nuoruuden ruokailutottumuksilla voi olla kauaskantoisia vaikutuksia läpi elämän terveyteen ja hyvinvointiin. Oppilaiden osallistumista kouluruoan kehittämiseen tullaan parantamaan, ja vanhempia ja päättäjiä tutustutetaan kouluruokailuun, millä parannetaan tiedonsaantia ja vaikutusmahdollisuuksia.</p>			

Lapsivaikutusten arviointi (LAVA) (Ennakoarvio päätösten vaikutuksista lapsen oikeuksien toteutumiseen.)			
		Merkki	Vaikutuksen kuvaus lyhyesti
1	Lapsen oikeus elämään, henkiinjäämiseen ja kehittymiseen (6 artikla) (esimerkiksi fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen terveyteen ja turvallisuuteen, perheeseen, asumiseen, liikkumiseen, vapaa-aikaan ja harrastuksiin, kaverisuhteisiin, oikeuteen saada laadukasta opetusta tai varhaiskasvatusta tai pedagogista/erityistä tukea)	+	Ilmastoviisas kasvis- ja kalapainotteinen ruoka on myös ravitsemussuosituksen mukaista ruokaa. Ilmastoviisaiden ruokavalintojen lisääminen päiväkodeissa ja kouluissa parantaa lasten ja nuorten hyvinvointia sekä terveyttä ja sillä on kauaskantoisia vaikutuksia läpi elämän terveyteen ja hyvinvointiin.
2	Syrjimättömyys ja yhdenvertaisuus (2 artikla) (esimerkiksi miten vaikuttaa läheisiin ja jatkuviin ihmissuhteisiin, erilaisiin lapsiryhmiin, eri alueilla asuviin, erityisen haavoittuvassa asemassa oleviin lapsiin, lasten syrjäytymiseen)	o	
3	Lapsen oikeus tulla kuulluksi ja hänen näkemyksensä kunnioittaminen (12 artikla) (Miten lasten/ nuorten kanssa on käsitelty asiaa ja miten heitä on kuultu? Mitä näkemyksiä heillä on ollut)	+	Kala- ja kasvispainotteisempaa ruokaa voidaan kehittää maistuvammaksi ja hyväksyttävämmäksi yhteistyössä lasten ja nuorten kanssa esimerkiksi makuraateja hyödyntämällä.

4	Miten lapsiin ja nuoriin kohdistuvia myönteisiä vaikutuksia voidaan vahvistaa? Miten lapsiin ja nuoriin kohdistuvia kielteisiä vaikutuksia voidaan poistaa tai ainakin lieventää?	+	Ks. edellinen kohta
Johtopäätökset ja perustelut (lapsen edun huomioiminen, 3.1 artikla) Kasvis- ja kalapainotteisemman ruuan lisääminen päiväkodeissa ja kouluissa parantaa lasten ja nuorten hyvinvointia sekä terveyttä ja sillä on myös kauaskantoisia vaikutuksia läpi elämän terveyteen ja hyvinvointiin. Reseptiikkaa ja ruuan maistuvuutta voidaan kehittää yhteistyössä lasten ja nuorten kanssa esimerkiksi maakuraateja hyödyntämällä.			

Vaikutukset maaseutuun (Ennakoarvio päätöksen vaikutuksista erityisesti maaseudun toimintaympäristöön.)			
		Merkki	Vaikutuksen kuvaus lyhyesti
1	Maaseudun palvelut (asumisen ja palveluiden saatavuus, laatu ja hinta, saavutettavuus, yhteydet ja infrastruktuuri)	o	
2	Maaseudun elinvoima (elinkeinot, yrittäjyys ja työ, osaaminen, vahvuudet ja vetovoimatekijät)	+/-	<p>Kasvis- ja kalaruuan lisääminen voi tuoda uutta elinvoimaa maaseudulle uuden yrittäjyyden kautta. Suomen kasviproteiinituotanto on nykyään vain 29 prosenttia suhteessa koko proteiinkulutukseemme, Luken mukaan se voisi olla jopa 98 prosenttia. Muutos edellyttää kuitenkin mitavia toimia koko ruokaketjussa. Onnistuessaan työ voi parantaa sekä maatalouden kannattavuutta että Suomen huoltovarmuutta. [lähde]</p> <p>Muuttuva kysyntä voi ohjata liha- ja maitotuottajia sopeuttamaan tuotantomenetelmiään vähäpäästöisemmiksi ja kestävämmiksi. Samalla kasvis- ja kalaruuan suosion kasvu saattaa aiheuttaa taloudellisia haasteita osalle tuottajista. Liha- ja maitotuotteiden kysynnän lasku voi johtaa hintapaineeseen ja tuottajien marginaalien pienentymiseen. Jos tuottajat haluavat siirtyä esimerkiksi kasvipohjaisten tuotteiden tai vaihtoehtoisten proteiinien tuotantoon, voidaan tarvita investointeja uusiin tuotantoprosesseihin ja -laitteistoihin.</p>
3	Maaseudun demokratia (yhteisöllisyys, sosiaalinen pääoma ja kansalaisten osallistuminen)	o	

4	Miten maaseudulle kohdistuvia myönteisiä vaikutuksia voidaan vahvistaa? Miten maaseudulle kohdistuvia kielteisiä vaikutuksia voidaan poistaa tai ainakin lieventää?	Kielteisiä vaikutuksia voidaan lieventää edistämällä tiiviimpää yhteistyötä maaseudun tuottajien, kaupan ja ruokapalvelualan toimijoiden välillä, jotta tuotteet saadaan markkinoille tehokkaasti ja reiluun hintaan. Lisäksi olisi hyvä selvittää mahdollisuutta sisällyttää kilpailutuksiin kriteereitä, jotka suosivat paikallisia tuotteita sekä kestäviä ja vähäpäästöisiä tuotantotapoja. Yhtenä ratkaisuna voisi olla "pienviljelijöiden pisteytysmekanismi", joka antaa etulyöntiaseman pienimuotoiselle ja paikalliselle tuotannolle.
---	--	--

Johtopäätös ja perustelut

Kasvis- ja kalaruuan lisääminen voi tuoda uutta elinvoimaa maaseudulle uuden yrittäjyyden kautta.

Muuttuva kysyntä voi ohjata liha- ja maitotuottajia sopeuttamaan tuotantomenetelmiään vähäpäästöisemmiksi ja kestävämmiksi. Samalla kasvis- ja kalaruuan suosion kasvu saattaa aiheuttaa taloudellisia haasteita osalle tuottajista. Liha- ja maitotuotteiden kysynnän lasku voi johtaa hintapaineeseen ja tuottajien marginaalien pienentymiseen. Kielteisiä vaikutuksia voidaan lieventää edistämällä tiiviimpää yhteistyötä maaseudun tuottajien, kaupan ja ruokapalvelualan toimijoiden välillä, jotta tuotteet saadaan markkinoille tehokkaasti ja reiluun hintaan. Lisäksi olisi hyvä selvittää mahdollisuutta sisällyttää kilpailutuksiin kriteereitä, jotka suosivat paikallisia tuotteita sekä kestäviä ja vähäpäästöisiä tuotantotapoja.

Vaikutukset ympäristöön ja ilmastoon (Ennakkoarvio vaikutuksista, jotka aiheutuvat luonnonvarojen ja energian käytöstä ja niihin liittyvistä päästöjen ja jätteiden määrästä, kulutuskäyttäytymisen muutoksesta tai toimintojen sijoittumisesta ja niihin liittyvistä liikkumis- ja liikenneratkaisuista.)

		Merkki	Vaikutuksen kuvaus lyhyesti
1	Fyysiseen elinympäristöön ja viihtyvyyteen (työ- ja asumisolot, liikenne- ja liikkumismahdollisuudet, esimerkiksi melu, ilman epäpuhtaus, onnettomuusriski jne.)	+	Paikallisten maamassojen ja muiden purkumateriaalien hyödyntäminen vähentää liikennöintitarvetta ja sitä kautta myös ilman epäpuhtauksia.
2	Maaperään, vesistöön ja luonnon monimuotoisuuteen	+	Olemassa olevan rakennuskannan hyödyntäminen uudisrakentamisen sijaan, rakennus- ja purkujätteen sekä maamassojen ja muiden uusiomateriaalien hyödyntäminen neitseellisten materiaalien sijaan, sekä kasvis- ja kalaruuan lisääminen ja ruokahävikin vähentäminen edistää maaperän, vesistöjen ja luonnon monimuotoisuuden hyvää tilaa.
3	Kasvihuonekaasujen päästöjen vähentämiseen ja ilmastomuutokseen sopeutumiseen ja varautumiseen	+	Olemassa olevan rakennuskannan hyödyntäminen uudisrakentamisen sijaan, rakennus- ja purkujätteen sekä maamassojen ja muiden uusiomateriaalien hyödyntäminen neitseellisten materiaalien

			sijaan, sekä kasvis- ja kalaruuan lisääminen ja ruokahävikin vähentäminen vähentää kasvihuonekaasupäästöjä.
4	Luonnonvarojen käyttöön, jätteiden määrään ja haitallisuuteen sekä kierrätysasteeseen	++	Olemassa olevan rakennuskannan hyödyntäminen uudisrakentamisen sijaan, rakennus- ja purkujätteen sekä maamassojen ja muiden uusiomateriaalien hyödyntäminen neitseellisten materiaalien sijaan, sekä ruokahävikin vähentäminen vähentää luonnonvarojen käyttöä ja jätteiden määrää sekä lisää kierrätysastetta.
5	Maisemaan, kaupunkikuvaan, kulttuuriperintöön	o	
6	Rakennettuun ympäristöön ja yhdyskuntarakenteeseen	+	Sitoumuksen toimenpiteiden myötä nykyistä rakennuskantaa pyritään säilyttämään yhä enemmän ja hyödyntämään rakennus- ja purkujätettä sekä maamassoja paikallisesti.

Johtopäätös ja perustelut

Olemassa olevan rakennuskannan hyödyntäminen uudisrakentamisen sijaan, rakennus- ja purkujätteen sekä maamassojen ja muiden uusiomateriaalien hyödyntäminen neitseellisten materiaalien sijaan, sekä kasvis- ja kalaruuan lisääminen ja ruokahävikin vähentäminen edistää maaperän, vesistöjen ja luonnon monimuotoisuuden hyvää tilaa, vähentää luonnonvarojen käyttöä, jätteiden määrää ja kasvihuonekaasupäästöjä sekä lisää kierrätysastetta.

Ennakoarvio vaikutuksista kunnan talouteen ja henkilöstöön

		Merkki	Vaikutuksen kuvaus lyhyesti
1	Kunnan henkilöstöön (asema, määrä, osallistuminen jne.)	+	Sitoumuksen toimilla osallistetaan henkilöstöä ottamaan käyttöön uusia toimintatapoja, joissa ilmasto-, kiertotalous- ja luontonäkökohdat on huomioitu.
2	Kunnan talouteen (menoihin, tuloihin, investointeihin, velkaantumiseen jne.)	+	Ruokahävikin vähentäminen vähentää ruokakustannuksia. Kasvis- ja kalaruokien tuotanto kuluttaa vähemmän energiaa ja vettä kuin liha- tuotteiden tuotanto, mikä voi heijastua positiivisesti ruokapalveluiden kokonaiskustannuksiin. Kotimaisten kasvipojien raaka-aineiden suosiminen voi tukea paikallisia viljelijöitä ja vähentää riippuvuutta kalliimmista tuontituotteista. Ruokalistojen keventäminen kasvis- ja kalaruokien lisäämisen myötä voi

			<p>vähentää raaka-ainekustannuksia pitkällä aikavälillä, erityisesti kun tämä yhdistetään tehokkaaseen suunnitteluun ja hävikin hallintaan.</p> <p>Luonnonvarojen kulutuksen minimointi ja kiertotalouteen siirtyminen (nykyisen rakennuskannan korjaaminen uudisrakentamisen sijaan, rakennus- ja purkumateriaalien uusiokäyttö) lisäävät taloudellista vakautta ja kohtuullistavat kunnan menoja pitkällä aikavälillä.</p>
3	Tuloksellisuuden, tuottavuuden ja toimintatapoihin	+	Uusien toimintatapojen käyttöönotto voi lisätä tuloksellisuutta ja tuottavuutta.

Johtopäätös ja perustelut

Sitoumuksen toimenpiteiden toteutuksen osalta tehdään poikkihallinnollista yhteistyötä eri palvelualueiden, yksiköiden ja sidosryhmien välillä ja luodaan uusia toimintamalleja ilmasto- ja resurssiviisausnäkökohden huomioimiseksi jokapäiväisessä toiminnassa. Sitoumuksessa esitetyt toimenpiteet toteutuvat melko suureksi osaksi eri palvelualueiden omien suunnitelmien ja toiminnan kautta.

Kestävä ilmasto- ja resurssiviisaampi elämä ja toiminta on elinehto sille, että pystymme sopeutumaan ilmastomuutoksen tuomiin ympäristöolojen muutoksiin. Tämä tukee myös taloudellisen vakauden säilyttämistä ja riskien hallintaa ilmastomuutoksen edetessä.

Ruokahävikin vähentäminen vähentää ruokakustannuksia. Kasvis- ja kalatuotteiden tuotanto kuluttaa vähemmän energiaa ja vettä kuin lihatuotteiden tuotanto, mikä voi heijastua positiivisesti ruokapalveluiden kokonaiskustannuksiin. Kotimaisten kasvipohjaisten raaka-aineiden suosiminen voi tukea paikallisia viljelijöitä ja vähentää riippuvuutta kalliimmista tuontituotteista. Ruokalistojen keventäminen kasvis- ja kalatuotteiden lisäämisen myötä voi vähentää raaka-ainekustannuksia pitkällä aikavälillä.

Vaikutukset yrityksiin (Vaikutukset, jotka aiheutuvat esimerkiksi julkisista hankinnoista, asunto- ja kaavoituspolitiikasta, liikennetarkoituksista tai kunnan talouspolitiikasta.)

		Merkki	Vaikutuksen kuvaus lyhyesti
1	Edistää yritystoiminnan edellytyksiä paikkakunnalla / parantaa yritysten toimintaympäristöä	+	Uudet kiertotalouden liiketoimintamahdollisuudet ja näiden yritysten sijoittuminen Kuopion alueelle vahvistavat Kuopion elinkeinoa ja houkuttelevuutta yrityksille sijoittumispaikkana.
2	Yritystoiminnan monipuolistumiseen, markkinarakenteeseen ja liiketoimintaan	+	Sitoumus tukee sitä, että yritystoiminta kehittyy kohti vihreitä arvoja ja kiertotalous tulee osaksi liiketoimintojen ydintä.
3	Työpaikkojen muodostumiseen	+	Kiertotalous luo uusia työpaikkoja, samalla kuitenkin myös korvaten vanhojen teknologioiden työpaikkoja.
4	Yritysten kehittämiseen	+	Sitoumuksen tavoitteilla tuetaan myös yritysten vastuullisuuden kehittämistä mm. kaupungin hankintojen kautta.
5	Yritysten työvoiman saantiin	o	
6	Yritysten tavara- ja työpaikkaliikenteeseen	o	
7	Yritysten asiakasvirtaan	o	
8	Yritysten osallistumiseen julkisiin hankintoihin	+	Tehostunut yhteistyö eri sidosryhmien ja myös yritysten välillä ja parempi ennakointi esimerkiksi purku- ja maamassojen osalta parantaa yritysten mahdollisuuksia osallistua kaupungin hankintoihin.

Johtopäätökset ja perustelut

Uudet kiertotalouden liiketoimintamahdollisuudet vahvistavat Kuopion elinkeinoa ja houkuttelevuutta yrityksille sijoittumispaikkana. Kiertotalous luo uusia työpaikkoja. Sitoumuksen toimien avulla tuetaan yritysten vastuullisuuden kehittämistä mm. kaupungin hankintojen kautta. Tehostunut yhteistyö eri sidosryhmien ja myös yritysten välillä ja parempi ennakointi parantaa yritysten mahdollisuuksia osallistua kaupungin hankintoihin.